

ASIELBEOORDELING BEKEERLINGEN

REACTIE OP KAMERBRIEF D.D. 4 JULI 2018

Op 30 november 2017 heeft de Tweede Kamer der Staten Generaal een motie aangenomen waarin de regering is verzocht te onderzoeken of de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekeerlingen en de seksuele gerichtheid van asielzoekers kan worden verbeterd en hiertoe met voorstellen te komen.¹ De kamer heeft uitdrukkelijk aangegeven dat de beoordeling met de benodigde waarborgen omgeven moet worden. Op 4 juli 2018 heeft de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid de Kamer geïnformeerd over de voorgenomen verbeteringen.² In deze notitie gaat onze stichting inhoudelijk in op deze voorstellen.

INLEIDING

Onze stichting heeft sinds 2012 meerder malen met de IND gesproken over deze materie. Er is openheid geconstateerd om tot verbeteringen te komen en onze stichting is daarin als gesprekspartner geaccepteerd. Na het aannemen van de motie heeft onze stichting nog met de directeur Asiel & Bescherming om de tafel gezeten en is ons gevraagd mee te denken in de door het door de Kamer gevraagde onderzoek. Daarna heeft onze stichting helaas steeds minder gemerkt van de getoonde openheid. Uiteindelijk hebben wij het gevraagde advies eind maart schriftelijk aan de IND voorgelegd.³ In deze notitie wordt, mede tegen de achtergrond van onze adviseren, besproken in hoeverre de voorstellen van de staatssecretaris zullen leiden tot de door de Kamer gevraagd waarborgen.

Uit de kamerbrief worden door onze stichting de volgende onderdelen als hoofdzaken aangemerkt:

- ▶ De beoordelingskaders die in een toegezegde nieuwe werkinstructie beschreven zullen worden;
- ▶ Verklaringen van derden;
- ▶ Inschakelen van deskundigen
- ▶ Training van medewerkers;
- ▶ Specialisatie

Deze hoofdzaken worden uitgebreid besproken. Vervolgens zal nog aandacht besteed worden aan de andere door de staatssecretaris gemelde voorstellen.

BEOORDELINGSKADER

Ofschoon onze stichting in de voorstellen van de staatssecretaris wel verbeteringen ontwaardt constateert onze stichting dat de kamerbrief nog zodanig vrijblijvend is dat er nog geen zekerheid bestaat of de voorstellen gaan leiden tot de door de Kamer gevraagde waarborgen. Dit doet zich met name voor op het punt van onderbouwing van beoordeling middels objectieve informatiebronnen en op het gewicht dat wordt toegekend aan verklaringen omtrent de geloofspraktijk.

¹ Kamerstuk 34775-VI-67, vergaderjaar 2017-2018

² 'De geloofwaardigheid van bekeerlingen en lhbt'i's',
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/07/04/brief-tweede-kamer-de-geloofwaardigheid-van-bekeerlingen-en-lhbt%E2%80%99s>

³ Te vinden op <https://juridisch.gave.nl/open-brief>

Nadruk op persoonlijk verhaal

Onze stichting waardeert het als positief dat er uitdrukkelijk meer nadruk komt te liggen op het persoonlijk verhaal van de vreemdeling als leidend voor het onderzoek. Dit betekent dat verwacht mag worden dat bijvoorbeeld niet meer tegengeworpen wordt dat iemand zich ook had kunnen aansluiten bij een gematigde vorm van islam als de vreemdeling zelf concreet te maken heeft gehad met een strenge vorm van de islam en daar een afkeer van heeft gekregen en dat bijvoorbeeld ook niet meer verwacht mag worden dat iemand zich eerst verdiept heeft in andere godsdiensten en stromingen alvorens zich te bekeren.

Objectieve informatie over bekeringsprocessen

Evenwel blijven er voor onze stichting zorgpunten. De staatssecretaris heeft toegezegd dat de nieuwe werkinstructie aan de IND-medewerkers meer inzicht zal geven over wat een bekering is en hoe deze tot stand kan komen via actieve en passieve bekeringsvormen. Volgens de kamerbrief wordt daarbij ook input van kerkelijke organisaties en belangenorganisaties meegenomen.

Onze stichting vindt het teleurstellend dat de toegezegde werkinstructie nog niet beschikbaar is en dat de staatssecretaris ook niet laat blijken wanneer deze verwacht kan worden. De toegezegde informatie over bekeringsprocessen is een belangrijk element van het toetsingskader. In de toetsing dient immers mede gebruik gemaakt te worden van objectieve informatiebronnen.⁴ Verwacht mag worden dat de beschrijving van bekeringsprocessen in de nieuwe werkinstructie die ook biedt. Op 20 juni 2018 heeft de staatssecretaris evenwel toegezegd dat hij het toetsingskader middels onderhavige kamerbrief kenbaar zou maken.⁵ Nu blijkt deze informatie in de kamerbrief te ontbreken. Ook laat de staatssecretaris zich niet uit over de door onze stichting aangereikte informatiebronnen. Zolang de nieuwe werkinstructie niet is gepubliceerd blijft er aldus een manco ten aanzien van de vereiste objectiviteit van de beoordeling. Daarmee ontbreekt voornamelijk een belangrijk element van de door de Kamer gevraagde waarborgen. Omdat ook nog geen inzicht gegeven wordt in de mate waarin en de wijze waarop de informatie in de nieuwe werkinstructie gedragen zal worden door objectieve informatiebronnen is er ook nog geen enkele zekerheid dat de nieuwe werkinstructie zal voorzien in de door de Kamer gevraagde waarborgen.

Weging van geloofspraktijk in samenhang met de 'drie pijlers'

De staatssecretaris zegt toe dat de drie pijlers in de bekeringsstoets (1. motieven voor en proces van bekering; 2. kennis van het christelijke geloof; 3. Het praktiseren van het christelijke geloof)⁶ in het vervolg in onderlinge samenhang zullen worden betrokken bij de beoordeling. Onze stichting waardeert het als positief dat er voor het eerst expliciet aandacht is voor de onderlinge samenhang van deze drie onderdelen. Er blijven wel vragen open die hopelijk in de nieuwe werkinstructie op adequate wijze ingevuld zullen worden. Betekent het, bijvoorbeeld, dat kennis en praktiseren van het christelijke geloof een groter gewicht krijgen dan toe nu toe het geval is? Tot nu toe is de lijn dat aan motieven en proces de meeste waarde mag worden toegekend zodanig dat als de IND motieven en proces niet geloofwaardig vindt, kennis en geloofspraktijk er niet meer toe doen. Onze stichting heeft ervoor gepleit dat vooral het onderdeel geloofspraktijk meer gewicht in de schaal moet leggen. De staatssecretaris lijkt daaraan gehoor te geven, maar de uitwerking in de werkinstructie is dus nog

⁴ Zie WI 2014/10 par. 3.2: "De geloofwaardigheidsbeoordeling moet objectief, gestructureerd en transparant worden uitgevoerd. Dat betekent onder andere dat gebruik gemaakt moet worden van objectieve bronnen en kenbaar gemotiveerd moet worden, waarbij inzicht gegeven wordt in de weging."

Memorie van toelichting (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 34 088, nr. 3;

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34088-3.html>), par. 3.1.2: "Het oordeel van het bestuur, gebaseerd op de gehoren, vergelijking met andere gehoren en hetgeen bekend is uit objectieve informatiebronnen, blijft hierom het uitgangspunt. De taak van de bestuursrechter blijft toetsing van het bestuurlijk oordeel. Primair wordt hierbij het besluit getoetst aan de vereisten van behoorlijk bestuur, met name op het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel. Het oordeel van het bestuursorgaan over de geloofwaardigheid kan op dezelfde wijze worden getoetst. Indien het bestuursorgaan op dit punt het onderzoek naar de asielaanvraag naar het oordeel van de rechtbank onjuist, onzorgvuldig of onvolledig heeft uitgevoerd, waardoor er twijfel is over het oordeel van het bestuursorgaan, dan is de juiste weg om het besluit te vernietigen, waardoor het bestuursorgaan een nieuw besluit dient te nemen, of de rechtbank zelf in het geschil kan voorzien."

⁵ Antwoord op vragen van de leden Bisschop en Voordewind over het bericht 'IND-beleid bekeerlingen geregeld onzorgvuldig', d.d. 20 juni 2018, zie

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2018D34957&did=2018D34957>

⁶ Ook aangeduid als 'vaste gedragslijn' voor het onderzoek: de vraagstelling moet zich met name op deze onderdelen richten.

afwachten. Ook ten deze is nog vast te stellen of de nieuwe werkinstructie zal voorzien in de door de Kamer gevraagde waarborgen.

VERKLARINGEN VAN DERDEN

De staatssecretaris hecht eraan dat verklaringen van derden daadwerkelijk meegewogen worden in de beoordeling. Onze stichting constateert evenwel dat hij kiest voor formuleringen die hem een grondslag bieden om de huidige praktijk, waarin verklaringen zonder deugdelijke motivatie terzijde geschoven kunnen worden, te continueren. Voorts blijkt er in het voorgestelde beleid geen ruimte meer te zijn voor het meewegen van rapporten van deskundigen als Prof. Van Saane en onze stichting, waarin ook de deskundigheid welke de IND in een beoordeling aan de dag legt, onder kritiek gesteld kan worden. Daarmee wordt de vreemdeling een belangrijk middel om zijn recht te kunnen halen ontnomen.

Huidige praktijk

Aangaande verklaringen van derden merkt de staatssecretaris op dat deze nu al zorgvuldig meegewogen worden in de beoordeling. Onze stichting herkent zich absoluut niet in dit beeld. We verwijzen kortheidshalve naar onze notitie "Beleid en jurisprudentie m.b.t. rapporten Stichting Gave".⁷ Juist op dit vlak heeft het vertrouwen van onze stichting in de IND de afgelopen maanden een flinke deuk opgelopen. Ofschoon uit een rapport van onze stichting op basis van goed gedocumenteerde argumenten in een individuele zaak geconcludeerd was dat de asielaanvraag zeer ondeskundig behandeld en beoordeeld was en dat de bekering ten onrechte ongeloofwaardig was bevonden is de betreffende vreemdeling ondanks protest onzerzijds uitgezet naar land van herkomst. Aan ons rapport werd namelijk door de IND geen enkele waarde gehecht en de IND heeft met kennelijk succes de rechter ook van dat standpunt weten te overtuigen, ook al had een andere rechter in een eerder stadium van deze zaak anders geoordeeld.

Onze stichting heeft de afgelopen maanden de IND ook op de hoogte gesteld van andere zaken waarin aan een rapport van onze stichting zonder deugdelijke motivering geen enkele waarde werd toegekend, echter zonder enige inhoudelijke reactie te ontvangen. Ook heeft onze stichting er richting de IND op gewezen dat meer dan eens aan goed onderbouwde brieven van kerkvoorgangers pas waarde wordt gehecht als de IND zelf een bekering al geloofwaardig heeft gevonden, hetgeen er kort en goed op neer komt dat zo'n brief in de beoordeling zelf geen enkele rol van betekenis speelt.

Voorstel van de staatssecretaris

De staatssecretaris zegt toe dat de IND in de nieuwe werkinstructie opneemt dat in het asielbesluit moet worden gemotiveerd hoe rekening is gehouden met ingebrachte verklaringen van derden, of waarom deze wel of niet tot een ander oordeel omtrent de geloofwaardigheid hebben geleid. Onze stichting acht dit volstrekt onvoldoende. De IND beschikt namelijk al over een behoorlijk uitgebreid assortiment aan motieven om verklaringen 'gemotiveerd en inzichtelijk' buiten de beoordeling te houden welke echter de wenkbrauwen flink doen fronsen. Wat ontbreekt zijn duidelijke richtlijnen *hoe* de verklaringen meegewogen dienen te worden en een duidelijke en deugdelijk gemotiveerde afbakening van in het algemene asielbeleid verankerde omstandigheden⁸ waaronder een verklaring niet hoeft te worden meegewogen. Zonder zulke richtlijnen zijn er geen waarborgen dat de verklaringen recht worden gedaan. Thans is de indruk van onze stichting dat aan een verklaring geen gewicht wordt toegekend tenzij de betrokken beslismedewerker genegen is de verklaring wel in de beoordeling mee te wegen. Al te vaak vindt de feitelijke beoordeling plaats zonder meewegen van de ingebrachte verklaringen, waarna pas achteraf wordt 'gemotiveerd' waarom de verklaringen niet kunnen leiden tot een ander oordeel. De staatssecretaris heeft gesteld dat verklaringen thans al zorgvuldig meegewogen worden *in* de beoordeling. Dat is wat anders dan de praktijk dat verklaringen pas achteraf in beschouwing worden genomen. In de besluitvorming zelf dient meegewogen te worden welke zeggingskracht een verklaring heeft in relatie tot de eigen verklaringen van de vreemdeling.

Vereisten voor verklaringen

De staatssecretaris stelt dat het van belang is dat middels een verklaring van een derde, om eventueel tot een ander oordeel te komen over de geloofwaardigheid, nieuwe feitelijke informatie wordt toegevoegd aan het dossier. Dit kan feitelijke informatie betreffen in aanvulling op het IND dossier of feitelijke informatie die al eerder door de vreemdeling verstrekte informatie bevestigt.

⁷ <https://juridisch.gave.nl/wp-content/uploads/2018/05/Beleid-en-jurisprudentie-mbt-rapporten-stichting-Gave-versie-1.1.pdf>

⁸ Te denken valt aan omstandigheden als genoemd in Vc 2000, C2 lid 7.

Onze stichting wenst hierbij op te merken dat de door de staatssecretaris gekozen formulering geen ruimte laat aan een door de vreemdeling ingewonnen deskundigenoordeel als van prof. Van Saane en van onze stichting welke geen nieuwe feitelijke informatie bevat maar wel een onafhankelijke en deskundige beoordeling van alle feiten en verklaringen waar ook de IND haar beoordeling op baseert en welke kan wijzen op eventuele tekortkomingen en onjuistheden in de beoordeling door de IND. De staatssecretaris ontnemt de vreemdeling daarmee naar het oordeel van onze stichting een wezenlijke waarborg voor een rechtvaardige beoordeling. De ernst daarvan blijkt uit het onder 'huidige praktijk' besprokene en ook uit vele voorbeelden waarin een rapport van onze stichting of van prof. Van Saane wel geleid heeft tot een ander oordeel. De staatssecretaris heeft in zijn antwoord op kamervragen d.d. 20 juni 2018 meegedeeld dat ook rapporten van onze stichting in de beoordeling worden betrokken. Onderhavige kamerbrief laat daar echter geen ruimte meer voor en biedt feitelijk een grondslag voor het stelselmatig buiten de beoordeling houden van deze deskundigenrapporten.

INSCHAKELEN VAN DESKUNDIGEN

De staatssecretaris stelt dat de wijze van beoordelen door de IND in lijn is met internationale normen, tegelijk stelt hij dat er geen noodzaak is om een deskundigenbericht in te roepen ten behoeve van de geloofwaardigheidsbeoordeling van lhbt's en bekeerlingen. Dit laatste is echter in strijd met de Europese procedurerichtlijn⁹ volgens welke het bestuursorgaan verplicht is interne dan wel externe deskundigen beschikbaar te hebben om geraadpleegd te kunnen worden door de gehoor- en beslismedewerkers.

TRAINING VAN MEDEWERKERS

De staatssecretaris erkent dat er extra training nodig is voor de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekering. Onze stichting vraagt zich wel of het voorstel van de staatssecretaris om de training middels workshops gestalte te geven wederom niet te vrijblijvend is. Er worden (vooralsnog) geen duidelijke doelen gesteld. Hoe vaak gaan medewerkers een workshop 'bekerings' volgen? Is het aanbieden van enkele workshops voldoende of zijn andere trainingsvormen ook noodzakelijk? Aan welke kwalificaties moeten de workshopleiders voldoen? Ook op dit onderdeel ontbreekt het nog steeds aan concrete waarborgen.

SPECIALISATIE

Onze stichting is gematigd positief over de pilot waarbij een met zekere mate van specialisatie wordt gewerkt. Onze stichting ondersteunt het principe dat er geen groep medewerkers moet zijn die die uitsluitend bekeringszaken behandelt, maar we juichen het wel toe als er naar gestreefd wordt dat bekeringszaken bij voorkeur worden behandeld door een enigszins beperkte groep medewerkers die daarmee de kans hebben een behoorlijke ervaring op te bouwen.

OVERIGE ASPECTEN

Informatieuitwisseling tussen ketenpartners

De staatssecretaris geeft aan dat ketenpartners (zoals COA en IND) onderling feitelijke informatie kunnen uitwisselen. Onze stichting heeft hier fundamentele vragen bij. Het is allereerst volstrekt onduidelijk op wat voor informatie gedoeld wordt, maar de gedachte komt makkelijk op dat het voorstel is dat COA-medewerkers aan de IND informatie doorbrieven omtrent het gedrag dat een vreemdeling op het azc vertoont: gedraagt hij zich als lhbt of gedraagt hij zich als christen? Dit kan allereerst leiden tot het uitlokken van voor de asielaanvraag gewenste vormen van gedrag. Voorts liggen hier fundamentele vragen ten aanzien van de privacy van bewoners, de gewenste vertrouwensband tussen COA-medewerkers en bewoners en ten aanzien van de interpretatie van gedragingen door COA-medewerkers of beslisambtenaren.

---

⁹ Richtlijn 2013/32/EU, artikel 10 lid3d en artikel 12 lid 1d.

Tolken

Onze stichting is zeer teleurgesteld over dit onderdeel in het schrijven van de staatssecretaris. Onze stichting heeft de IND duidelijk gewezen op de knelpunten die zich nog steeds voordoen. De verwijzing naar klachtenprocedures en naar de mogelijkheid van het aanbrengen van correctie en aanvullingen acht onze stichting volstrekt ontoereikend omdat daarmee het enkel remedie achteraf is terwijl voorkomen altijd beter is dan genezen. Onze stichting heeft duidelijk aangegeven dat verbeteringen welke vanaf 2013 werden waargenomen inmiddels weer geheel uit de aandacht verdwenen lijken te zijn. De staatssecretaris heeft onze zorgen hieromtrent geheel niet weggenomen.

Handhaving

Onze stichting onderschrijft dat fraude en misbruik van de asielprocedure niet acceptabel is. Onze stichting heeft wel vragen bij de uitvoerbaarheid van de voorstellen, tegen de achtergrond van een overleg van onze stichting met de afdeling Handhaving van de IND enkele jaren geleden. Vanuit afd. Handhaving zelf werd aangegeven dat aan dit onderwerp zoveel juridische voetangels en klemmen zitten dat er toen van is afgezien om de weg richting hetgeen de staatssecretaris thans voorstelt te vervolgen. Onze stichting verneemt graag op welke wijze de staatssecretaris thans wil gaan toetsen of iemand een aantal jaren na asielverlening nog steeds christen is.

Versnelling procedures

De staatssecretaris zoekt naar mogelijkheden om zo veel mogelijk te voorkomen dat een asielaanvraag naar de verlengde procedure doorgestuurd moet worden. Onze stichting kan de motivatie daarvan begrijpen. Evenwel: zeker bij vreemdelingen die stellen in land van herkomst bekeerd te zijn kan het naar het oordeel van onze stichting geen kwaad als zij uitgedaagd worden hun gestelde christen-zijn na aankomst in Nederland te bewijzen, in plaats van te moeten varen op een veel lastiger te beoordelen relaas dat zich gesteld in land van herkomst heeft afgespeeld. Onze stichting is gaarne bereid daarin mee te denken.

COLOFON

AUTEURS

Dr. Marnix Visscher
Coördinator juridische ondersteuning
Marco Vos
Senior beleidsmedewerker

5 juli 2018

JURIDISCHE ONDERSTEUNING GAVE

De afdeling juridische ondersteuning geeft advies aan kerken en vrijwilligers aangaande vragen die liggen op het terrein van het vreemdelingenrecht. De afdeling biedt ook ondersteuning aan christenen die asiel aanvragen op grond van vrees voor geloofsvervolging.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk
T 0341 - 460 328
www.gave.nl | juridisch@gave.nl
IBAN NL85 INGB 0006 9900 56